

religieuze gesteldheid van zeg b.v. de bewoners van den Gelderschen Achterhoek. Nu trachten ze met zooveel mogelijk menschen in relatie te komen. Ze stellen hen allen dezelfde vragen. B.v.: Wat denkt ge van de almacht Gods? Wat is uw meening omtrent de goede werken? Wat verstaat ge onder loon dat God geeft? enz. We noemen natuurlijk maar een paar willekeurige voorbeelden. Tenslotte krijgt men echter een zeer groot aantal ingevulde vragenlijsten.

Nu gaat men aan de hand van die vragenlijsten een statistiek opmaken. Men zegt dan — natuurlijk na ernstige schifting en verwijdering van die tabellen, die klaarblijkelijk afkomstig zijn van menschen, die niet in de reeks behooren, omdat ze te groote afwijking vertoonen) — dat de statistische gegevens bewijzen, dat de religieuze gesteldheid in die bepaalde streek aldus is... Over God oordeelt men dit... Over het heil in Christus dat... enz. Men concludeert, dat zooveel procent van de antwoorden verraden, dat er nog een zeer groote invloed van het heidendom aanwezig is, dat voor zulk een deel b.v. het Calvinisme invloed oefende enz.

Deze statistische methode mag een oogenlijk bekoren, door haar schijnbaar wiskundige juistheid, in werkelijkheid voldoet ze toch allerminst.

Twee groote gebreken kleven haar aan. Ten eerste is het zeer moeilijk werkelijk objectieve statistieken te maken.

Immers zoo licht is ook de meest eerlijke man van wetenschap geneigd, datgene, wat zijn statistiek zou willen bederven om een of andere reden uit te schakelen, als afkomstig van een type, dat niet in de groep behoort. En bovendien is het uiterst moeilijk door mondelinge of schriftelijke vragen, die bovendien nog meermaten door een vreemde worden gedaan, een eenvoudige er toe te krijgen precies te zeggen hoe hij over de dingen denkt. Waarbij dan nog komt, dat juist in religieuze dingen, waar een kleine nuanceering in de uitdrukking een geheel anderen zin kan geven aan de uitgesproken gedachte, het zoo heel gevaarlijk is op grond van een uitdrukking van een eenvoudige, die niet gewoon is zich met wetenschappelijke nauwkeurigheid uit te drukken, een beschouwing te bouwen en een theorie op te stellen.

In de tweede plaats heeft deze methode het groote gebrek, dat ze echt Amerikaansch is, d.w.z. dat ze meer naar kracht zoekt in het constateeren, dan in het verklaren der dingen. Of we al een ongeveer juist beeld hebben van de gesteldheid in een streek of omgeving, daaraan hebben we betrekkelijk weinig. Want zoodra we moeten gaan werken met het gevondene, moeten we ook de verklaring van hetgeen gevonden werd, en de oorzaken van den geconstateerden toestand kennen. En hier laat ons de z.g. statistische methode schier geheel in den steek.

Een andere methode is die, welke sedert eenige jaren in Duitschland nogal in trek is, tengevolge van het feit, dat Friedrich Niebergall haar sterk voorstaat. Dat is de methode, die als volgt te werk gaat. Men tracht zooveel mogelijk kennis op te doen omtrent de religieuze gesteldheid van een volksdeel. Met die kennis gewapend denkt men zich een type, dat in alle opzichten aan het doorsnee type uit de omgeving gelijk is. Is men sterk bijgeloovig in de streek, doet men er aan duivelbannery, aan neerbinden van ziekten enz.; is men bovendien streng orthodox in zijn opvatting omtrent Avondmaal en Doop; omtrent de eischen van het zedelijk leven in engeren zin echter al te conciliant — welnu dan wordt een mensch geteekend, zoonoodig in een roman, die al deze eigenschappen in zich verenigd heeft. De religieuze volkskunde gaat nu een verzamelaars — vergun me het woord — aanleggen; een soort staalkaas van geestelijke gesteldheden. Het staal is het geteekende type. Naar die typen zijn dan de volksdeelen gevormd. Men heeft zelfs voorgesteld, die typen karakteristieke namen te geven. In Nederland zouden we hen b.v. kunnen noemen, Kloas Ommeland, Durk Grönnung, Eelke Frieër, Sjouke Greidland, Ale Drent, Gait Jaan Vecht, ... enz.

Terecht wordt om ééne reden deze methode geprezen.

Dat is om dezelfde reden, die Niebergall bevoogt haar tot de zijne te maken.

Niebergall heeft voornamelijk het oog met zijn methode op de jonge predikanten, die hun arbeid onder het volk aanvangen. Nu is het ontegenzeggelijk waar, dat het met deze methode zeer gemakkelijk is, wanneer men in een bepaalde streek komt zijn typen te herkennen. Immers de typen blijven lang in het geheugen. Hun eigenaardigheden, hun feiten en hun groote bekoorlijkheden vergeet men niet licht. En al spoedig zal een jong predikant, wanneer hij in aanraking komt met de menschen uit zijn gemeente, allerlei eigenschappen vinden, die hem bekend zijn uit zijn typenboek. Maar...

Dat is tegelijkertijd het groote gevaar van deze methode.

Het is altijd onmogelijk een type zuiver neutraal te teekenen, en bij het lezen van de schildering van zulk een type, tegenover dat type neutraal van gevoelen te blijven. Men vindt de type aantrekkelijk of afstootend, in meer of mindere mate.

En dat is zoo buitengewoon gevaarlijk. Immers zoo heeft men het dubbele gevaar, dat men bij ontdekking ook maar van een enkele van de vroeger geziene trekken zal meenen zijn houding tegenover een volksdeel, of een sterk op den voorgrond tredend type uit dat volksdeel, te kunnen bepalen.

En zoo komt men er toe zoo heel spoedig onrecht te doen.

En tevens schuilt hier het kwaad, dat men met een groot gebaar — bijvoorbeeld — van alle Ommelanders een Kloas Ommeland wil maken. Juist bij de methode van de typenteekening ligt het gevaar voor de hand, dat men het subjectieve, het zoo heel eigenaardig persoonlijke, dat toch ieder mensch kenmerkt, ook al leeft hij als lid van een sterk gemarkeerd en getypeerd volksdeel geheel weeg, op den achtergrond gaat schuiven.

En zoo wordt de fout van het generaliseren van het volksdeel-eigenaardige voor elk individu uit de streek heel groot.

Ook de methode van het typeeren kan, meenen we, de onze niet zijn.

Deze methode, hoe mooi ook om „jonge theologen" met hun typen vertrouwd te maken, heeft om haar gevaarlijken kant, ons vertrouwen niet.

We moeten zoeken naar een andere methode. Doch daarover in een volgend artikel.

J. WATERINK.

UIT DE SCHRIFT.

Rechtvaardig.

God is het, Die rechtvaardig maakt.
Röm. 8: 33.

Menigmaal valt er in het leven der geloovigen een pijnlijke tegenstelling op te merken tusschen hetgeen de mond belijdt en het hart met bewustheid geniet.

Als wij belijdenis des geloofs afgelegd hebben, dan hebben we onze instemming betuigd met al de waarheden uit het goddelijk Woord, die in de belijdenis liggen saamgevat.

Maar daarmee is dat alles nog niet steeds voor onze aandacht noch strekt tot onze bijzondere vertroosting.

Schijnt soms alsof de sterke vijand ons de kostbare gouden vaten der waarheid ontroofd.

Of wel, in twijfelmoedigheid verzonken, ontneemen we onszelf de kracht en de blijdschap, die de rustige aanvaarding van het Woord Gods meebrengt.

Hoe weinig honger en dorst is er dan naar de gerechtigheid.

Hoe weinig leeft dan de waarheid in ons hart.

Dit geldt vooral voor het ons vaak zoo verr? en vreemde „leerstuk" der wederkomst van Christus, om te oordeelen de levenden en de dooden.

Wij weten het wel, dat eenmaal de vierschaar Gods gespannen zal worden in dien grooten en doorlichtigen dag.

Dat de Zoon des menschen dan zitten zal op Zijn troon, in groote heerlijkheid.

Dat de boeken dan zullen geopend worden en de dooden geoordeeld worden naar hetgeen zij in deze wereld gedaan hebben, hetzij goed, hetzij kwaad.

Wij weten ook dat er ten opzichte van dien dag in onze belijdenis staat: „dien grooten dag verwachtten wij met groot verlangen om ten volle te genieten de beloften Gods in Christus Jezus onzen Heere".

De vraag is nu maar: Is dat waarheid op onze lippen?

Of verwachten we, zelfs als we onze hoop op Christus leenden stellen, dien dag niet veelzins met innerlijk heven en angst voor het heilig gericht, dat ook over ons hart en leven zal gaan?

Een van de vruchten van Christus' verheerlijking aan 's Vaders rechterhand mag voor ons zijn, dat we het vast gelooven, dat we in dien dag rechtvaardig zullen verklaard worden door den Rechter van hemel en aarde.

Want wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt, wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is, ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt.

Zoo is er vrijspraak der verkorenen voor Gods vierschaar.

Wie durft beschuldigen, waar God verkoren heeft?

Wie kan verdoemen, waar God rechtvaardig maakt?

Wie mag twijfelen, waar Christus Borg is?

Deze weldaden staan nu alle met de verkiezing in verband. Daarom blinkt hier de heerlijkheid der vrije soevereine genadige verkiezing des Heeren in al haar rijkdom en troost.

Reeds van eeuwigheid af is de Heere bezig geweest de Zijnen in Christus Jezus onberispelijk vóór Zich te stellen.

De publieke afkondiging mag nog toeven tot den grooten dag der dagen, de vrijspraak ligt van eeuwigheid vast voor al Gods kinderen.

Van het gezichtspunt der vertroosting uit wordt de verkiezing trouwens altijd in de H. Schrift bezien.

Genade is geen zaak van heden of gisteren, maar van eeuwigheid af.

Ongeloof en twijfelzucht bedillen het doen Gods in deze.

De oppervlakkige meent: De verkiezing staat de prediking van het vrije evangelie in den weg.

Zelfs de vromen willen zoo weinig den Heere God laten zonder Zijn hoogheid te weerspreken.

Juist het scherpste wapen tot verdediging, dat de kerk ontving, wordt een dolk op 't eigen hart, als de Satan het omkeert.

Zeker, wij moeten dat heilige niet rauwelings agraken.

Noch het op grove en onschriftuurlijke wijze prediken.

Maar evenmin mogen wij loochenen, dat in deze waarheid het veerkrachtige volbloedige hart der kerk klopt.

God heeft ons uitverkoren in Christus vóór de grondlegging der wereld, opdat wij heilig en onberispelijk voor Hem zouden zijn in de liefde.

Neen, wij maken onszelf niet rechtvaardig.

Niemand kan in dat gericht iets aanbrengeen, waardoor hij één penning van de mateloosze schuld kan afdoen.

Maar juist als alle hoop ons ontzinkt en er niemand voor onze ziel schijnt te zorgen, juist dan kan ons alleen troost en vastheid geven, dat we rusten in Gods verkiezing.

Die zalige rust zal er door genade alleen dan zijn, als we vast betrouwen op het Woord des Heeren en alle Zijne beloften in Christus met blijdschap aanvaarden.

Aan onzen trouwen Ontfermer zullen we voorts overlaten ons van deze verkiezing op Zijn tijd en in Zijne mate te verzekeren, opdat we deze verkwikking voor ons dorstend hart ten volle mogen indrinken.

Veilig ons daarop verlatend belijden we het, bij alle bewustzijn van schuld, zonde en zwakheid: God is het, Die rechtvaardig maakt.

Dan weten we, dat we niet beschaamd zullen worden in dien dag, als Christus komt om verheerlijkt te worden in alle Zijne heiligen.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

Twee klippen.

VIII.

In deze artikelen zal gehandeld worden over het Kerkisme en het kerkelijk Indifferentisme.

Eerst over het Kerkisme.

In verschillende vormen komt dit voor.

Vooreerst, wanneer iemand bewoert, dat er buiten zijn kerk geen zaligheid is.

Vervolgens, wanneer hij het kerkelijk instituut, waartoe hij behoort, als de alleen ware kerk beschouwt en alle andere valsch noemt.

Ten derde, wanneer hij in zijn kerk niet ziet de meest zuivere, maar de zuivere, wanneer hij haar zuiverheid niet relatief, maar absoluut opvat.

Ten vierde, wanneer hij politiek, schoolwezen, wetenschap en kunst en zoo menig ander levenssterrein afhankelijk maakt van de institutionaire kerk.

Ten vijfde, wanneer men zijn lidmaatschap der geconstitueerde kerk practisch genoegzaam acht om het eeuwige leven te beërven.

Alsnu dient gewaarschuwd tegen het kerkelijk Indifferentisme.

Vooraf wenschen we er op te wijzen, wat hiermee niet wordt bedoeld.

Men mag er niet toe rekenen de toenemende onkerkelijkheid in onze dagen. Want het woord zegt het zelf, dat van kerkelijk Indifferentisme hierbij geen sprake kan zijn.

God mag hier niet gedacht aan die hollandsche stroomingen, die van het kerkelijk instituut als zoodanig niets meer weten willen.

Neen, dit kerkelijk Indifferentisme openbaart zich juist bij hen, die tot eenig kerkelijk instituut behooren.

Lijdt het Kerkisme aan overschatting van de kerk als instituut, het kerkelijk Indifferentisme lijdt aan overschatting van die kerk, welke in onze apostolische Geloofsbelijdenis geheeten wordt de heilige, algemeene en christelijke.

Wellicht vraagt men: kan dit geloofsstuk ooit overdreven worden?

Kan de konsekventie van deze belijdenis ooit te ver worden getrokken?

Kan wel ooit met te sterke bezieling het antwoord van den Heidelberger als eigen overtuiging worden voorgedragen: „Dat de Zoon Gods uit het gansche menschen geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in eenigheid des waren geloofs, van het begin der wereld tot aan het einde, vergaderd, beschermt en onderhoudt en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven"?

In trouwe, op zichzelf is alle overdrijving hier onmogelijk.

Elke gedachte hier ontwikkeld: de uitverkiezing als oorsprong van de kerk; Geest en Woord als de werkzame middelen ter vergadering van die kerk; de eeuwigheid van het ware geloof als de band van de kerk; de wereldgeschiedenis als de duur van de kerk; het leven in Christus als voorwaarde voor het lidmaatschap van de kerk, is in de Schrift gefundeerd en daarom onomstootelijk.

Te veel kan men hieruit moeilijk putten.

Te krachtige klem kunt gij op elk dier uitdrukkingen kwalijk leggen.

Te warm kunt gij u voor de waarheid daarvan niet maken.

Doch het gevaar begint te dreigen, zoodra gij om deze waarheid de tegenwaarheid uit het oog verliest.

God heeft ons menselijk, ook ons christelijk denkleven hier op aarde zóó ingericht, dat het naast iedere waarheid een tegenwaarheid vindt.

Hij heeft met de eene waarheid als schering en een andere waarheid als inslag het fijne weefsel zijner openbaring ons ten geschenke gegeven.

Een waarheid, waarbij gij geen tegenwaarheid kunt noemen, bestaat er eenvoudig niet.

Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden.

Volkomen juist.

Maar dat bloed reinigt niet, tenzij de Heilige Geest het over uw ziel als stroomen doet.

De waarheid van het voorwerpelijke wordt in evenwicht gehouden door de waarheid van het onderwerpelijke.

De Souvereiniteit Gods over het scheppel is onbepert. Hij doet met de menschenkinderen naar Zijn welbehagen. Zij kunnen zich niet roeren of bewegen, ook niet zondigen tegen Zijn wil.

Op deze waarheid valt niets af te dingen.

Maar wanneer gij haar op zichzelf laat staan, vervalt gij tot de grofste dwaling.

Dan doet gij den Driemaalheilige oneer aan.

Dan klaagt gij Hem aan, dat Hij den mensch tot zonde aandrijft en de zonde in Hem uitwerkt, maar den zondaar pleit gij vrij.

Daarom moet even streng de tegenwaarheid: de verantwoordelijkheid van den mensch worden gehandhaafd.

De verbondsgedachte is kostelijk en den geloovigen tot onnoemelijken troost.

Gij kunt die eigenlijk niet op de spits drijven.

Maar wel kunt gij er zóó uitsluitend op starren, dat gij de tegenwaarheid, n.l. de vrijmachtige verkiezing Gods, vergeet.

En dan spreekt gij ieder, die in eenige relatie tot het verbond staat, zalig.

En dan verklaart gij allen, die gij tot het verbond rekent, in den hemel.

Dan heeft het persoonlijk geloof voor u geen waarde meer.

De Heere werkt langs de verbondslijn.

Zeer zeker.

Maar de verbondslijn wordt gesneden door de verkiezingslijn.

En langs die verkiezingslijn werkt Hij ook.

Het resultaat daarvan is, dat niet al het zaad der geloovigen het eeuwige leven beërf.

Dat er ook Imaels, Ezau's en Judassen geboren worden.

Welnu, niet anders staat het met de kerk.

Er zijn er, die met zulk een eenzijdigheid belijden te behooren tot de heilige, algemeene, christelijke kerk, dat de kerk in haar aardse verschijningen hun bijzaak wordt.

Dat zij de daad, waarmee Christus haar instelde, veronachtzamen.

Dat zij onverschillig staan tegenover de kerk als openbaring van het lichaam van Christus.

Zij rekenen alleen met de kerk in haar wezen, maar niet in haar vorm.

Alsof er ooit wezen bestaan kon zonder vorm!

Alsof God aan het scheppel en aan Zijn kerk wel het wezen heeft geschonken, maar de vormbepaling aan den mensch overliet!

En zij gaan er prat op; ik behoort tot de heilige, algemeene, christelijke kerk en voorts zijn de uitwendige kerken met haar kansels en ambten en belijdenissen voor mij gelijk.

Dat zijn dan de meest konsekwenten.

— Ook Kerkisme ?

Wanneer kerkelijke politiek per se als kerkisme is af te keuren, mag het dan wel geoorloofd geacht, tegen de verkiezingen een Gereformeerd kerkgebouw af te staan voor vergaderingen der anti-revolutionaire kiesverenigingen, zoo vroeg men ons.

Men meende hierin ook een vorm van kerkisme te zien.

Toch is het tegendeel het geval.

De opmerker zal het ons wel niet euvelduiden, maar in zijn vraag openbaart zich een van die kleinere vormen van kerkisme, die wij buiten beschouwing lieten.

Gaarne grijpen we dan in deze dagen de gelegenheid te baat, om daarop eens te wijzen.

Het is zonder tegenspraak een overschatting van het kerkelijk instituut, wanneer men het zijn stempel laat zetten op hout, steenen, ijzer, architectonische vormen en bouwkundige uitvoering.

Bij verkorting mag men spreken over een Gereformeerd kerkgebouw, maar serieus zal niemand onzer die terminologie in bescherming nemen. Niet het kerkgebouw is Gereformeerd. Maar de kerk, welke daarin vergadert.

Het gebouw maakt het alleen mogelijk, dat die kerk kan vergaderen.

Het is een onmisbaar hulpmiddel.

Of men dan niet bepalen mag, dat dit gebouw uitsluitend voor kerkelijke doeleinden mag worden gebruikt?

Ongetwijfeld heeft een kerkeraad daartoe het recht.

Toch zou het niet verstandig zijn, dit recht in wet om te zetten.

Allereerst niet, omdat men daardoor licht een kerkistisch insluipsel invoert.

Maar vervolgens ook niet om konsekwent te blijven.

Als een onzer kerken afbrandt, dan zal men in den tijd, dat de kerk wordt herbouwd, gaarne gebruik maken van een vergaderzaal, die maar eenigszins geschikt lijkt.

Dan durven we het aan zelfs concert- of toneelzaal te huren.

Want wij weten het maar al te goed: 't zit 'm niet in het gebouw.

Maar wanneer we, als het eigen kerkgebouw gaaf en ongeschonden staat, het toch daarin waar zoeken, dan zijn we in tegenspraak met onszelf.

Niet, dat het kerkgebouw mag verhuurd of afgestaan voor elke vereeniging, die zich aanmeldt!

Natuurlijk niet.

Een kerk is vooreerst geen financiële onderneming, die overal geld uit ziet te slaan, zonder te vragen naar het doel.

Dit sta voorop, dat de vergaderingen, welke in onze kerkgebouwen toegelaten worden, niet rechtstreeks of zijdelings of door zoogenaamde neutraliteit den kerkelijken arbeid mogen afbreken.

Wanneer men aan een vereeniging als de Dagerraad zijn kerkgebouw verhuurd zou dit gruwzame verdraagzaamheid of onverantwoordelijke zeldzucht zijn.

Ook vereenigingen, welke uitsluitend of voornamelijk dienen om stoffelijke belangen na te jagen, moet men het kerkgebouw ontzeggen.

Indien men de deuren opende b.v. voor een stakingsmeeting, zou dit in strijd komen met het geestelijk karakter der kerk, die haar gebouw heeft af te staan.

Maar in andere gevallen rust dikwijls op den kerkeraad of commissie van beheer de moreele plicht om het gebouw te leenen, ook aan andere samenkomsten dan de kerkelijke.

In den regel denkt men er dan ook niet over, om voor een Uniere, voor Jongelingsverenigingen voor Comité's van christelijke winterzingen, voor de Vrije Universiteit of voor Pro Rege, het kerkgebouw te weigeren.

Maar waarom dan aan een onzer kiesverenigingen wel?

Men zegt: dan kiest de kerkeraad op politiek gebied partij.

Dit is niet geheel juist.

Wanneer een kerkeraad of een commissie zijn kerk afstaat doen zij dit niet krachtens eenig kerkelijk ambt, maar als de bezitter van een gebouw. De kerk als zoodanig heeft hiermee niets te maken.

Zij schrijft geen politieke samenkomsten uit. Zij stuurt geen convocaties om bekende sprekers te komen beluisteren.

Dit gaat geheel buiten haar om.

Haar raad of meestal gecommitteerden van dien raad beslissen of een vergadering in het kerkgebouw toelaatbaar is of niet.

En dan moet het natuurlijk geacht, dat deze gecommitteerden aan zulk een kiesvereniging het kerkgebouw in huur afstaan, die het dichtst staat bij de politieke gevoelens van de overgrote meerderheid van de leden der Gereformeerde Kerk.

Aan het Hervormde Jongelingsverbond zal men de kerk niet afstaan, maar zal dit verwijzen naar kerkyoogden van een Hervormde Kerk. Maar met open deuren zal men den Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerden grondslag erin ontvangen.

Zoo kan men de Christelijk-Historische Kiesvereniging zonder beraad in overweging geven een Hervormd kerkgebouw aan te vragen. Want er zijn weinig leden der Gereformeerde Kerk, die zich daarbij hebben aangesloten.

De massa behoort tot de anti-revolutionaire partij. Daarom heeft men dan ook op een eventueel verzoek van die partij gunstig te beschikken.

Indien in een plaats een zeer geschikt lokaal voor groote samenkomsten is, aan alle eischen ook van ventilatie, reinheid enz. voldoende, dan kan de kerkeraad gevoelig de vereeniging verzoeken zich daarheen te wenden.

Maar dit komt hoogst zelden voor.

Onze kerkgebouwen bieden de beste gelegenheden.

Dat dan onze kerkeraden geen gewetensbezwaar maken, doch de noodige souplesse toonen.

Het gaat immers ook op politiek gebied bij ons om de eere van den Drieenige. Dien wij in onze kerkgebouwen nederig dienen.

— De Sadhoe.

In mijn persschouw van de vorige week beloofde ik in een andere rubriek op deze merkwaardige verschijning terug te komen.

Inmiddels is deze taak mij gemakkelijker, doordat een geachte correspondent haar indrukken in ons blad wilde plaatsen, welke thans onder „Zending en Evangelisatie” opgenomen zijn.

Inderdaad werpt haar stuk een licht op den Sadhou Soendar Singh, dat men uit andere verslagen niet opving.

Reeds werd in onze kringen gevraagd: waar heeft de man zoo vlog de tale Schleiermachers en Ritschls aangeleerd? Waarom liet hij al den nadruk vallen op de ervaring en zweeg hij naar dat ons lief is over de Heilige Schrift als norm?

Door onze correspondenten zal men zich veelszins gerustgesteld gevoelen. Zij toch verklaarde, dat de Sadhoe geen ervaringen als echt erkende, dan die de toetsing van Gods Woord hadden doorstaan.

Daardoor komt deze Oostersche broeder ons opeens nader te staan.

Ook kon men de opmerking beluisteren: waarom leef hij niet liever in zijn vaderland, waar hij zoo noodig is, dan Europa te bereizen? Men oordeele niet over zijn innerlijke motieven. Maar doet het niet dankbaar aan uit den mond van een Christus-ervolger van vroeger te vernemen, dat hij zijn Zaligmaker vond? Hebben wij er geen behoefte aan in de leer van de katholiciteit der kerk te worden gesterkt? Men kan tegen de manier, waar op men hem liet optreden, bezwaar hebben maar wat zou er tegen zijn optreden als zoodanig zijn?

Uit alles blijkt, dat zijn christendom nog in een primitief stadium verkeert. Ik kan het mij dan ook begrijpen, dat sommigen verklaarden: wij hooren onze eigen dominees liever.

Maar dat primitieve christendom heeft toch ook iets bekoorlijks. Het kinderlijke spreekt er zoo uit. Dat ongekunstelde, zich geheel opofferende, onvoorwaardelijk vertrouwende heeft iets hemelverruimend.

Natuurlijk mogen wij niet wenschen daartoe terug te keeren.

Ook hier geldt het woord van Paulus: Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overleide ik als een kind, maar wanneer ik een man geworden ben, heb ik teniet gedaan, hetgeen eens kinds was.

Wanneer, mede door den arbeid van dezen Sadhoe het christendom in het land van Boeddha doorwerkt, zal het vanzelf tot meerdere dogmavorming komen.

De geschiedenis der kerk stelt dit als een wet. En wij zouden weleens een blik in de toekomst willen werpen om te zien, hoe het proces van formatie, deformatie en reformatie daar zal verlopen.

De Westersche christenen hebben hier zeer zeker een taak.

En wel allereerst om het meerder licht hun geschonken, daar te laten schijnen.

Maar vervolgens ook om daar het christelijk geloof te doen opbloeien uit eigen wortel en geen Westersche denkbeelden en gebruiken aan zijn takken op te hangen, gelijk lichtjes aan een kerstboom.

Er moet contact zijn. Maar alleen zulk een contact, dat de eigen aard van het christendom daar bewaard blijft.

Dit stelt voor een moeilijk probleem. Men zij uiterst bezorgd om storend in te grijpen. Aangenaam was het ook, dat de Sadhoe onder geen voorwaarde geld wilde accepteren.

Voor een ontgoocheling als bij den Pers Ismael Adams zal men alzoo bewaard blijven.

En dan de bede op, dat onder de aanhanges van het Boeddhisme en Hindoeïsme sterker ruische de lieflijke Naam, die hemel en aarde vereenigt te zaam.

HEPP

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Sadhou Sundar Singh.

Velen hebben in deze afgelopen dagen den Sadhou Sundar Singh gehoord en zeer verschillend zijn de indrukken door zijn optreden opgewekt. De genen, die meenden een groot redenaar te hooren, zijn misschien teleurgesteld en zij, die dachten, dat hij kwam met nieuwe inzichten, die tot oplossing van allerlei voor ons bestaande problemen zouden medewerken, moeten dit eveneens zijn. Ook wie scherpzinnige uiteenzettingen van diepe theologische kwesties meenden te zullen hooren, ontvingen niet wat zij verwachtten.

Niet het was geen nieuw Evangelie, dat hij bracht, ook geen nieuwe openbaring, om het oude Evangelie pasklaar te maken voor onzen tijd. Hij predikt niets anders dan het oude, zuivere Evangelie. Jezus Christus, gestorven en opgewekt, de eenige naam, die onder den hemel gegeven is, waardoor wij kunnen zalig worden. En dit Evangelie predikt hij zóó eenvoudig, dat wij denken: ja, dit weten wij alles wel even goed, waarom moet hij daarover nog komen spreken, terwijl sommigen zelfs van oppervlakkigheid spreken.

Maar wie daar die rustige uren in het Lutersche conferentieoord hebben medegemaakt, waarin hij antwoord gaf op vele vragen, die hem gesteld werden, die weten wel, dat van oppervlakkigheid hier geen sprake kan zijn. Die weet, dat de man, die gedreven werd, als jongen reeds, door een dorst naar de waarheid, zoo sterk, dat zijn leeraar tot hem zeide: „Voor zulk een hartschietlijk verlangen kan op deze aarde geen bevrediging bestaan; misschien in de toekomst?“, dat deze man zich niet gemakkelijk zou laten bevredigen. Al de wijsheid van Boeddhisme en Hindoeïsme hadden hem onbevredigd gelaten, hoewel hij zo